

4.3.2013

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto

Lausuntopyyntö VM162:00/2011

Lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

Selvitysvelvollisuus, selvityspärusteet (ml. poikkeuspärusteet) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Lakiluonnoksessa esitetyt yhdistymisselvitysten selvityspärusteet ovat kaikki kunnan taloudellista tilannetta lukuun ottamatta keinotekoisia, mm. kunnan väestöpohjaa koskevan kriteerin tueksi ei ole esitetty mitään luotettavaa selvitystä tai tutkimusta, jonka pärusteella 20 000 asukkaan määrää voisi pärustella. Esitetyt poikkeampärusteet jättävät myös liikaa tulkinnanvaraa eivätkä ole riittävän yksiselitteisiä.

Kriteerit eivät käytännössä ota huomioon sitä, kuinka tehokkaasti tai laadukkaasti kunta on onnistunut järjestämään palvelut asukkailleen. Kriteereillä tavoitellaan muuta kuin palvelujen parantamista. Ne on rakennettu niin, että kuntien on miltei mahdotonta välttyä liitosselvityksiltä. Palveluiden parantamista tavoiteltaessa tulisi päinvastoin hajauttaa palveluiden järjestämistä, tilaamista ja tuottamista koskevaa valtaa ylhäältä alas aina, kun se on mahdollista ja järkevää.

Vahvan peruskunnan kriteerit eivät ole sellaisia, joiden avulla palvelut voitaisiin koko maassa järjestää yhdenvertaisesti. Tutkimukset osoittavat, että mittakaavan kasvaessa toiminta muuttuu tehottomammaksi.

Ehdotettuun kuntarakennelakiluonnokseen esitetyt selvitysvelvollisuutta ja selvityspärusteita koskevat määräaikaiset säännökset ovat tarpeettomia. Nykyisen kuntajakolain säännökset antavat riittävän pohjan kuntarakenteiden uudistamiselle vapaaehtoiselta pohjalta.

Luonnos sisältää mahdollisuuden jatkaa kuntien yhteistyömallilla, jos kuntaliitokseen ei haluta mennä (pärustelut 4 b §). Tämä mahdollisuus tulee turvata aidosti jatkossakin. Kunnallishallinnon peruslaissa kuntalaissa keskeinen periaate on, että kunta voi toteuttaa palveluvastuunsa eri muodoissa: omana toimintana, yhteistyössä, kuntayhtymän muodossa tai ostopalveluina.

esityksen sisältämät määräajat ja menettelyt

Orimattilan kaupunki pitää selvitysten tekemistä tarpeettomana, joten niille ole tarpeen asettaa mitään määräaikojakaan. Lakiehdotus pitää sisällään liian raskaan selvittelyvelvollisuuden asioista, jotka kuuluvat kunnan normaalin toiminnan kehittämiseen. Sen vuoksi Orimattilan kaupunki suhtautuu kielteisesti lakiehdotukseen sisältyvään selvitysvelvollisuuteen.

Rakennelain säätäminen tulisi siirtää niin pitkälle, että on tiedossa, millaisin lainsäädännöllisin puittein kunta jatkossa toimii ja mikä on sen asema tehtävien ja rahoituksen suhteen. Kuntalain, valtionosuusjärjestelmän ja kuntien tehtävien läpikäynti on välttämättä tehtävä ennen rakennelain säätämistä.

Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Valtioneuvostolle ei tule antaa toimivaltuuksia kuntaliitosten tai kunnanosalii-
tosten suhteen muutoin kuin kuntien omiin päätöksiin perustuen.

Yhdistymisavustuksien ehdot ja määrät

Yhdistymisavustusten ehdot tulee pitää nykyisellään. Niitä ei tule sitoa tietyn-
kokoisten uusien kuntien muodostamiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Kunnat voivat omilla alueillaan tehdä yhteistyötä palveluiden turvaamiseksi vapaaehtoisuuden pohjalta ilman valtion ohjausta. Näinhän nyt jo tapahtuukin. Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta kaupunki antaa yksityiskohtaisemman lausunnon sosiaali- ja terveydenhuollon selvityshenkilöille.

Yhteenveto lausunnosta

Orimattilan kaupunki pitää nykyisen kuntajakolain määräyksiä riittävinä ja toteaa kantanaan, että kuntaliitokset toteutuvat parhaiten vapaaehtoisuuden pohjalta.

Vahvan kunnan kriteerit eivät perustu toiminnallisuuteen tai palveluiden turvaamistavoitteen saavuttamiseen. Työpaikkaliikenteen määrä ei ole kestävä peruste, sillä jo esimerkiksi parin suuren työpaikan lakkaaminen heilauttaa suhdetta välittömästi.

Vahvan kunnan kriteereistä puuttuu demokratiaulottuvuus, mikä kunnallisen itsehallinnon toteutumisen turvaamisen kannalta on avainkysymys.

Kuntauudistusta on liikaa valmisteltu maakuntien keskuskaupunkien ehdoilla. Orimattilan kaltaisten kasvavien seutukeskusten ja niiden ympärille muodostuvien talousalueiden asemaa ei ole riittävästi tunnistettu.

Lakiluonnoksesta puuttuu esityksen suhdetta perustuslakiin arvioiva tärkeä jakso. Lisäksi luonnoksesta puuttuu arviointi säädösehdotuksen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista, arviointi vaikutuksista viranomaisten toimintaan sekä arviointi ympäristövaikutuksista.

Orimattilan kaupunginhallitus

Osmo Pieski
kaupunginjohtaja